

תאריך : 15.5.05

בתשובה נא לציין : 29024

לכבוד
מיכל צוק, עו"ד
מחלקת הבג"צים
פרקליטות המדינה

בפקט

שלום רב,

הנדון : **בשג"צ 1144/05 – הערות לתקנה החדשה ולהוראות המעבר**

1. קיבלנו בברכה את נכונותכם לשמוע את הערותינו בעניין התקנה החדשה בדבר החזר אגרה שזו לשונה בנוסח שהועבר לנו (תקנה 18 + 6(ב)):

18. בהתקיים אחד מהעניינים המפורטים בתקנה 6(ב) בהליך לפי פרטים 16, 20, 21, 25 או 29 בתוספת, רשאי בית המשפט להורות על החזר האגרה, כולה או חלקה, בניכוי הסכום הנקוב בפרט 42 בתוספת; בהחלטתו כאמור רשאי להתחשב בית המשפט, בין היתר, במספר הישיבות שהתקיימו בהליך ומורכבותו, והדרך שבה ניהלו אותן בעלי הדין.

- 6(ב) (1) ההליך הסתיים בפשרה או בוטל או נמחק על ידי מגישו ;
(2) הסכסוך הנדון הועבר להכרעה בבוררות ;
(3) הסכסוך הנדון הועבר להליך של גישור והסתיים בהסדר גישור.

תוספת

16.	ערעור על פסק דין של בימ"ש שלום (לרבות ערעור על החלטת ראש הוצל"פ)	1,029 ₪
20.	עתירה מינהלית	1,500 ₪
21.	ערעור מינהלי	1,029 ₪
25.	עתירה לבית המשפט הגבוה לצדק	1,500 ₪
29.	ערעור על פסק דין מחוזי	2,458 ₪
42.	סכום לניכוי לפי תקנה 18	400 ₪

הערותינו לגבי התקנה החדשה

קביעת מבחן טכני פשוט בצד הסמכות שבשיקול הדעת

2. על מנת לשמור על מנגנון החזר האגרה כמנגנון טכני פשוט וקל ליישום, אשר אינו דורש התדיינות משפטית מיותרת, יש לקבוע כי בהליכים שטרם הגיעו לשלב של דיון מקדמי (ובעתירות – שלב של דיון בבקשה למתן צו על תנאי) תוחזר האגרה (בניכוי סכום מינימאלי) ללא צורך בהפעלת שיקול דעת. זו הייתה הפרקטיקה הנוהגת במשך השנים, פרקטיקה אשר הוכיחה עצמה כיעילה וטובה לכל הצדדים המעורבים.

3. לעמדתנו, שיקול הדעת הניתן לבית המשפט במקרים בהם לא מתקיים המבחן הטכני הפשוט הוא רצוי. יחד עם זאת, אנו סבורים כי כפי שהתקנה מעניקה לבית המשפט שיקול דעת לנכות סכום גבוה יותר או להימנע כליל מהחזר האגרה, כך יש לתת ביד בית המשפט את הסמכות להחזיר את האגרה במלואה (ללא ניכוי כלשהו) במקרים מסוימים, על פי שיקול דעתו.

הסכום שנקבע לניכוי

4. לעמדתנו הסכום שנקבע לניכוי – 400 ₪, אף שמהווה שיפור לעומת פסיקת כבוד הרשם, עודו סכום גבוה ומכביד יתר על המידה בהליכים מהסוג שנדונו בבשג"צ והליכים דומים. סכום זה, בעתירות לבג"צ ועתירות מינהליות מהווה כ-25% מסך האגרה. כאשר בוחנים את הסכום המנוכה בהליכים אזרחיים אחרים כאחוז מסך האגרה ששולמה, ניתן להבחין על נקלה באי שוויון מהותי ומשמעותי. (כך, למשל, בהליך אזרחי בבית המשפט המחוזי על סך חמישה מיליון ₪ תשולם אגרה בסך 62,500 ₪. בניכוי 825 ₪ יוותרו בידי בעל הדין 61,675 ₪, כלומר ניכוי של כאחוז אחד בלבד מהאגרה המושבת).

5. על מנת שלא להפלות לרעה את בעלי הדין בהליכים המינהליים, אשר הם הליכים שתרומתם לשלטון החוק וזכויות האדם גבוהה ביותר, סבורים אנו כי יש לקבוע סכום ניכוי נמוך מהסכום שנקבע בנוסח התקנה – סכום שיצמצם את חוסר השוויון המהותי בין הליכים שונים, יעודד פשרות ויתרום להקלת העומס על המערכת באמצעות פתרון מחלוקות מחוץ לכותלי בית המשפט.

6. עוד יש להוסיף, כי היחס בין גובה הניכוי לגובה האגרה המלאה אינו משקף (לפחות במקרים בהם לא נערך דיון) את היחס בין עלות הטיפול בעתירה שנמחקה לבין עלות הטיפול בעתירה המגיעה עד שלב של פסק דין. לכאורה ההסדר המוצע חורג מהרציונאל המוצדק של השתתפות בעלות ההליך לכיוון של תשלום עבור עצם הגישה לבית המשפט.

הוראת המעבר

7. על פי הודעתך לבית המשפט מיום 27.4.05 תחול תקנה זו רטרואקטיבית מיום 12.1.05, יום קבלת החלטה נשוא הערעור. אבקש כי יודגש בתקנה שהתחולה הרטרואקטיבית נכונה גם לגבי החלטות שיפוטיות שכבר התקבלו עקב החלטתו של כבוד הרשם.

8. עם זאת, נדמה לנו כי יש מקום לקבוע הוראת מעבר מיוחדת. הוראות מעבר מטבען אינן אלא מעבר ממצב משפטי קיים למצב משפטי חדש. הוראות המעבר תפקידן למנוע פגיעה במי שהסתמך על המצב המשפטי שהיה קיים כשעוברים למצב משפטי חדש.

שינוי מדיניותה של רשות והחלפתה במדיניות שהיא ראויה יותר או מתאימה יותר לנסיבות המשתנות, כרוך בפגיעה בבני אדם מן הציבור, תמי הלב, אשר הסתמכו על מדיניותה הקודמת של הרשות. על יסוד הסתמכות זו שלהם, השקיעו זמן ומשאבים, תוך צפייה שמדיניות זו תמשיך לחול בעתיד. מטעם זה, במקרים רבים קיימת הצדקה לקביעתן של הוראות מעבר, אשר תגנה על הסתמכותם הלגיטימית של אותם פרטים, על מדיניותה הקודמת של הרשות (בג"צ 6317/03 הקשת הדמוקרטית המזרחית ואח' נ' שר התעשייה ואח', פס"ד מיום 10.5.04, פסקה 6 לפסק דינו של המשנה לנשיא (בדימוס) השופט אור).

9. כך גם בענייננו. ההלכה רבת השנים לפיה מוחזרת האגרה במלואה יצרה אלמנט של ציפייה והסתמכות אצל העותרים, כי מצב זה יימשך. בהתאם לציפייה זו כלכלו צעדיהם, למשל, האם לעמוד על הוצאות ושכ"ט עו"ד להם היו זכאים או לוותר עליהם מתוך ידיעה כי לא ייגרם להם חסרון כיס.

10. אכן, ניתן לומר כי הסתמכותם של העותרים על ההלכה הקיימת נפגעה שעה שעלה הנושא לדיון, אולם תמיכת המדינה בעמדת העותרים והודעתכם כי התקנה החדשה תקבע ניכוי של סכום מינימאלי, חיזקו את תחושת ההסתמכות כי גם אם תשתנה ההלכה, הרי שהניכוי יהיה מינימאלי, ולא ניתן היה לצפות באופן סביר כי הסכום יהיה בסך 400 ₪, סכום לא מבוטל המהווה כ-25% מהאגרה כולה.

11. בעניין זה יש להדגיש כי אף לעמדתכם, כפי שהוצגה בתשובתכם לערעור, עד לכניסתן לתוקף של התקנות החדשות, יש להמשיך את המצב שהיה קיים לפני פסיקת כבוד הרשם.

12. לאור זאת אנו סבורים כי על הוראת המעבר לקבוע שבתקופת הביניים לא ינוכה כל סכום מהאגרה המושבת. המשמעות היא, שבמקרים בהם הוחזרה האגרה בניכוי 825 ₪, יוחזר סכום זה לעותרים, ובמקרים בהם התבקש בית המשפט להשהות את החלטתו, תוחזר האגרה בשלמותה. ניכוי הסכום עליו יוחלט בתקנה החדשה ינוכה בכל עתירה שתוגש מיום כניסת התקנה לפועל. למצער, תקבע הוראת המעבר כי ינוכה סכום מינימאלי, הנמוך מהסכום שינוכה על פי התקנה החדשה.

בכבוד רב,

גיל גן-מור, עו"ד